

Blahoslavený Juraj Matulaitis-Matulewicz, biskup (1871 - 1927)

Tento nový blahoslavený pochádzal z pobaltskej krajiny Litvy. Tam sa narodil v obci Lugine 13. apr. 1871 ako najmladší z ôsmich detí. Pri krste dostal meno Juraj (Jurgis) Boleslav.

Už ako trojročný stratil otca a keď mal desať rokov, zomrela mu matka. Staral sa o neho starší brat. Keďže sa v základnej škole veľmi dobre učil, brat mu umožnil štúdium na gymnáziu. Ale po piatej triede musel prerušiť štúdium, lebo sa uňho prejavila kostná tuberkulóza. Odvtedy pracoval na poli. No v srdci stále prechovával túžbu po kňazstve, ba myslel aj na život v reholi marianistov, ktorých poznal v meste Marijampole.

Pri roľníckej práci mu zdravie trochu spevnelo. V r. 1889 (vtedy mal 18 rokov) si ho vzal k sebe bratanec Ján Matulewicz do mesta Kielce v strednom Poľsku. Ten mu umožnil dokončiť stredoškolské štúdium a v r. 1891 vstúpiť do kňazského seminára. Odvtedy si Juraj k otcovskému menu Matulaitis pripájal aj druhé priezvisko - Matulewicz. V kieleckom seminári Juraj tak vynikal, že ho biskup poslal na pokračovanie štúdií najprv do Varšavy a napokon na Rímsko-katolícku cirkevnú akadémiu do ruského Petrohradu. Litva a veľká časť Poľska boli totiž vtedy pripojené k Rusku. V Petrohrade ho 20. nov. 1898 vysvätili za kňaza. Tam získal aj akademický titul "Magister teológie".

V lete 1899 nastúpil do duchovnej služby vo farnosti Daleczyce pri Kielcach. Tam sa mu však obnovila kostná tuberkulóza. Musel ísť na liečenie do Nemecka. Odtiaľ prešiel do Freiburgu vo Švajčiarsku, kde si v r. 1900-1902 urobil špeciálne štúdiá, ktoré ukončil doktorátom teológie.

Po návrate do Kielec mu biskup pridelil malú farnosť a dal ho vyučovať cirkevné právo a latinčinu v seminári. Znovu sa mu zhoršila kostná tuberkulóza, ktorá sa celkom nikdy nevyliečila. Dali ho do varšavskej nemocnice pre chudobných. Tam mal však zlú opateru a takmer zomrel. Zachránili ho sestričky tajnej rehole Služobníč Ježišovho Najsvätejšieho Srdca, ktoré ho vzali do svojho domu, kým sa mu zdravie nezlepšilo.

Juraj Matulaitis-Matulewicz znášal spokojne útrapy choroby a pritom sa usiloval užitočne stráviť voľný čas. Venoval sa štúdiu sociálnych otázok na základe sociálnej encykliky pápeža Leva XIII. "Rerum novarum". Od r. 1907 prešiel na petrohradskú cirkevnú akadémiu, kde vyučoval najprv sociológiu a od r. 1909 aj dogmatickú teológiu. V r. 1910 sa stal zástupcom rektora akadémie.

Kvôli katolíkom na obsadených územiach, najmä v Poľsku a Litve, vtedajšie cárske Rusko dovoľovalo základnú cirkevnú organizáciu a činnosť. Horšie to bolo so špeciálnymi cirkevnými ustanovizňami, ako boli rehole. Tie nemohli slobodne vyvíjať činnosť. To platilo aj o reholnej spoločnosti marianistov, ktorú poznal kňaz Juraj ešte ako chlapec. On tiež chcel byť marianistom a táto túžba sa mu s obnovenou silou hlásila, keď bol profesorom na petrohradskej cirkevnej akadémii. Začal potajomky obnovovať a reformovať túto reholu, aby lepšie zodpovedala jestvujúcim podmienkam. Z Ríma dosiahol patričné dovolenie. V r. 1909 zložil v tejto reholi sľuby, v r. 1910 mu pápež Pius X. schválil nové stanovy a v r. 1911 po smrti starého generálneho predstaveného sa on stal generálnym predstaveným obnovenej rehole.

Keďže všetko nemohol zvládnuť, uvolnil sa od záväzkov na akadémii, odišiel do Švajčiarska a tam vo Freiburgu otvoril marianistický noviciát. V r. 1913 založil prvý dom s noviciátom v Severnej Amerike. Noviciátny dom v Poľsku otvoril r. 1915 a na Litve r. 1918.

Veľmi ťažko mu padlo, keď ho na konci prvej svetovej vojny (v októbri 1918) vymenovali za vilnianskeho biskupa. Jednak netúžil po cirkevných hodnostiach a jednak sa chcel venovať svojej reholi. Ale podriadil sa rozhodnutiu pápeža Benedikta XV. a v Kaunase prijal biskupskú vysviacku. Dňa 8. decembra vstúpil do vilnianskej katedrály ako jej nový biskup.

Biskupstvo viedol sedem rokov v čase, keď všetko bolo v pohybe, v stave zmeny: politika, kultúra, hospodárstvo, sociálne pomery, vnútorný a vonkajší život Cirkvi. Ako býva v takom období, aj tam sa tisli k slovu deštruktívne sily. Preto bolo viac ako symbolické heslo, ktoré si dal Juraj Matulaitis-Matulewicz do biskupského znaku: "Dobrom premáhaj zlo!"

Ešte pred biskupským menovaním založil na Litve ženskú reholu "Sestier chudobných" (Sororum pauperum ab Immaculata Conceptione B. V. Mariae). Tieto sestry sa mali starať o osirotené a opustené dievčatá, ktorých bolo po vojne dosť. Už ako biskup založil v r. 1924 iné ženské reholné združenie. Boli to "Služobníčky Ježiša v Eucharistii (Ancillae Jesu in Eucharistia), ktoré sa mali starať o všeobecnú i náboženskú výchovu chudobných bieloruských dievčat, a to tak katolíckych ako pravoslávnych.

V r. 1925 Sv. stolica uzavrela konkordát s Poľskom. Jedným z jeho dôsledkov bolo utvorenie litovskej cirkevnej provincie a povýšenie biskupstva vo Vilne na arcibiskupstvo. Vilnianský arcibiskup sa mal stať metropolitom a prímasom litovskej cirkevnej provincie.

Biskup Juraj Matulaitis-Matulewicz pokladal za správne odstúpiť ešte pred menovaním za arcibiskupa. Pápež Pius XI. ho poznal už predtým ako pápežský nuncius v Poľsku a veľmi si ho vážil. No keď posúdil celú situáciu a najmä biskupov zdravotný stav, prijal jeho demisiu. Ale hneď ho vymenoval za titulárneho arcibiskupa a za apoštolského vizitátora na Litve. V tejto funkcii mal usporiadať cirkevné pomery v tejto krajine.

Arcibiskup Matulaitis-Matulewicz splnil túto úlohu za necelé dva roky. Zriadil litovskú cirkevnú provinciu, upravil štatút teologickej fakulty pri štátnej univerzite, zreformoval kláštory a vypracoval návrh na konkordát medzi Litvou a Svätou stolicou. Po splnení svojho poslania chcel ísť ešte do Ríma. Ale zhoršenie zdravotného stavu mu to nedovolilo. Zomrel v Kaunase 27. januára 1927 vo veku necelých 56 rokov. Od r. 1936 sú jeho telesné pozostatky v kostole marianistov v Marjampoli.

V rámci osláv 600. výročia kresťanstva na Litve pápež Ján Pavol II. vyhlásil arcibiskupa Juraja Matulaitisa-Matulewicza za blahoslaveného 28. júna 1987.

Literatúra:

ONDRUŠ, R.: Blízki Bohu i ľuďom 4. Priatelia Dobrej knihy 1992